

Posudek disertační práce: M. Záborcová: Fenomén smrti v české literatuře 20.století.

Předkládaná disertace M. Záborcové o fenoménech smrti v české literatuře dvacátého století nepochybně prokazuje autorčinu zaujatost tématem i neobyčejnou péči při shromažďování materiálu. Za zmínku stojí rovněž její schopnost vytvořit pořádkový princip, který tuto oblast, na první pohled bezbřehou, z jistého úhlu zpřehledňuje. Autorka vcelku správně hned na počátku svého bádání rezignovala na možnost téma tak či onak vyčerpat a zvolila cestu výběru reprezentativních jevů, které v její interpretaci představují literární řeč o smrti v periodě dvacátého století. Uspořádání do pěti interpretačních kapitol věnovaných zobrazování smrti v různých modelech literárního diskurzu je přehledné a transparentní. Soustřeďuje se ovšem především na jevy první poloviny dvacátého století, přičemž z druhé poloviny jsou zachyceny jen některé momenty v poezii šedesátých let. Otázku výběru by ovšem bylo potřeba zdůvodnit – proč právě tato díla a tyto oblasti specifických zobrazení, když ve stejné době jich existuje mnoho dalších a neméně signifikantních. Proč bylo třeba vynecháno doznívání secese z počátku století, výrazné a specifické zobrazování smrti u expresionistů, problematika smrti u avantgardních umělců dvacátého století, zamlčování smrti ve jménu kolektivní existence v socialistické kultuře a tak dále. Právě tady se objevuje mnoho pojetí, o nichž se ještě moc nepsalo - na rozdíl od Demla, Hostovského a jiných, kde je autorka někdy v nevděčné roli badatele, kterému se už jakoby automaticky vnucuje diskurs mnoha předchůdců.

První dvě kapitoly lze považovat za pokus o metodologické a kontextové uvedení celé práce. Především v první kapitole přiznává autorka své zdroje (např. Le Goff), které ale příliš neinterpretuje, spíše znovu připomíná, co od těchto autorit známe, což samo o sobě nepovažuji za chybu, spíše za jistý pokus autorky „usadit se“ v tématu.

Druhá „filozofická kapitola“ by opravdu zasloužila hlubší záběr a vyznívá vzhledem k tématu a jeho obsahu jako velmi zběžný přehled.

Úvod práce, který vysvětluje metodu, by si zase zasloužil alespoň reflexi toho, jak bude rozuměno například pojmu fenomén, interpretace a tak dále, tedy chybí mi osvětlení způsobu, jak se bude těchto vztahových pojmů užívat, protože, pokud toto není provedeno, vede to k apriornímu přístupu, kdy celý metodologický aparát jakoby předstírá svou objektivizovanou autoritu. Zcela lehkomyšlně autorka používá pojmy jako psychologická próza, baladická próza apod.

Práce má celkově právě tento poněkud kategorický přehledový charakter, je spíše konstatující, než že by materiál a interpretace před autorku stavěly nové otázky a problémy.

Na druhé straně nelze neocenit objem odvedené práce i vcelku přijatelné uspořádání v rámci zvoleného materiálu. Je třeba rovněž zvážit, že se autorka velmi odvážně postavila před téma tak obsáhlé a komplikované, před nímž by couvli i mnohem zkušenější badatelé. A právě vzhledem k hlubokému a rozvětvenému přediviu kulturních souvislostí svázaných s tímto fenoménem by byl zázrak, kdyby se někomu podařilo na toto téma napsat něco obecně akceptovaného.

Vzhledem k autorčině odvaze, k její schopnosti uspořádat a zpřehlednit, i když s výraznými limity, obsáhlé téma, se domnívám, že práce splňuje základní kritéria disertace, a proto ji doporučuji k obhajobě.

22. 9. 2007

prof. PaedDr. Vladimír Papoušek, Csc.

11. 2 . 